

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

24. - 30. jun 2017. godine

Bilten broj 26/2017

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Nova ministarstva i nestanak Direkcije za e-upravu	3
Tužba protiv Vlade Srbije	4
Odnos prema nezavisnim državnim organima	5
Reforma javnog sektora	7
Antikorupcijsko savetovalište ALAC	8
Urgencije i tužbe	8
Jagodina	8
Komunalni policajci	8
Mediji	9
U službi jednog gospodara	9

Aktivnosti

Predstavnik Transparentnosti Srbije Zlatko Minić bio je, sa predstavnicima još nekoliko organizacija civilnog društva, na sastanku sa ministrom inostranih poslova Belgije Didijeom Rejndersom, koji je boravio u poseti Srbiji.

On je predstavio aktivnosti TS i ukazao na najveće probleme u oblasti borbe protiv korupcije, kao što su nedostatak transparentnosti ali i načelnik nedostatak političke volje za borbu protiv korupcije. Ukazao je, takođe, i na problem da EU ima druge prioritete - i svoje interne i u vezi sa Srbijom te se zbog toga ne udubljava preterano u rezultate Beograda u oblasti borbe protiv korupcije. Primer koji to dokazuje su prilično problematični izveštaji srpskih vlasti o sprovođenju antikorupcijskih planova i obaveza u procesu evropskih integracija na koje Brisel daje diplomatski formulisane ocene i odgovore. Osvrnuo se i na probleme u oblasti prevencije - odnos prema nezavisnim telima (primer postupanja po izveštajima i preporukama nezavisnih tela i način kako je to lažno predstavljeno u izveštajima Beograda Briselu), ili na problem u oblasti represivnog delovanja u borbi protiv korupcije, prvenstveno zbog politizacije policije.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) Transparentnosti Srbija je tokom prošle nedelje primilo 16 telefonska poziva na besplatni broj 0800 081 081, a još 18 slučajeva otvorili smo na osnovu informacija dobijenih na mejlove ts@transparentnost.org.rs i savetovaliste@transparentnost.org.rs, poštom, lično (Pamotićeva 31/III) ili na osnovu informacija pronađenih na internetu i u pres klipingu. Na Fejsbuk stranici u protekloj nedelji objavili smo četiri vesti u vezi sa našim aktivnostima, antikorupcijskim temama, tekstovima o korupciji. Na sajt smo postavili četiri teksta. U medijima je u protekloj nedelji objavljeno 86 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije ili vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika TS.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom

Nova ministarstva i nestanak Direkcije za e-upravu

24. jun 2017.

Zakon o ministarstvima, o kojem danas raspravlja parlament, ponovo se menja kako bi se zadovoljile ne potrebe države, već potrebe stranaka koje čine Vladu Srbije ili pojedinaca iz tih stranaka kojima reba da "pripadnu" pojedini resori.

TS se zalaže za donošenje Zakona o ministarstvima u kojem je podela nadležnosti isključivo u funkciji efikasnosti rada, a ne zadovoljenja potreba stranaka koje daju podršku Vladi. Taj predlog je među [15 priroitetnih aktivnosti](#) koje smo uputili kandidatkinji za premijera Ani Brnabić i svim poslaničkim grupama koje su zastupljene u Narodnoj skupštini.

TS ne osporava niti podržava predlog po kome zaštitu životne sredine treba izdvojiti kao poseban resor, a evropske integracije sa nivoa vladine službe preneti na nivo ministarstva. Ako je to zaista potrebno i ako ozbiljna, dokumentovan arasprava potvrđuje, takvo stanje treba trajno zadržati, da se ne bi desilo da se u nekoj sledećoj Vladi "zbog štednje" ukidaju resori koji su sada proglašeni izuzetno važnim. Naime, obrazloženje iz Predloga izmena i dopuna Zakona o ministarstvima po kome se dva ministarstva osnivaju zbog značajnih i složenih obaveza i većeg obima posla u procesu evropskih integracija moglo bi se primeniti na niz drugih oblasti, ali bi se isto tako zbog (navodno) smanjenog obima moglo koRistiti za ukidanje nekih resora.

S druge strane u obrazloženju izmena zakona, nema ni reči o izuzimanju Direkcije za elektronsku uprave iz delokruga rada Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Može se nagađati, na osnovu činjenice da je to ta oblast bila važan segment rada dosadašnje ministarke i kandidatkinje za predsednika Vlade, da Direkcija neće netragom nestati, već da je, verovatno, ova oblast izdvojena da bi bila pod direktnom kontrolom buduće premijerke. Činjenica je, međutim, da se Predlogom zakona odredba, na osnovu koje je Direkcija formirana, briše, a da nema ni pomena zbog čega je to učinjeno i šta će biti sa Direkcijom.

Nije to prvi put da obrazloženje zakona služi samo da zadovolji formu. Na to smo [ukazivali](#) pre 16 meseci pri usvajanju Zakona o javnim preduzećima, a sada se suočavamo sa posledicama primene nekih od tih nejasnih i neobrazloženih odredbi - probijaju se rokovi v.d. stanja, javni konkursi za izbor direktora nisu okončani, nije utvrđivana stručnost članova nadzornih odbora.

Tužba protiv Vlade Srbije

26. jun 2017.

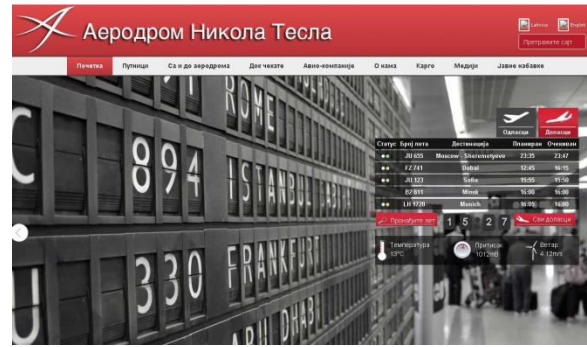
Transparentnost Srbija podnela je tužbu Upravnom sudu protiv Vlade Srbije zbog odbijanja da po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama dostavi ili objavi dokumente u vezi sa koncesijom za Aerodrom "Nikola Tesla".

Dokumente u vezi sa ovom koncesijom nisu dostavili ni Ministarstvo saobraćaja niti Komisija za javno-privatno partnerstvo.

Transparentnost Srbija je dve godine, od prvih pominjana mogućeg javno-privatnog partnerstva radi daljeg razvoja aerodroma, ukazivala da Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama propisuje da je pre ulaska u takav aranžman neophodno uraditi studiju koja bi pokazala da je upravo koncesija najbolji način za postizanje željenog cilja. Ovo je posebno važno zbog činjenice da su zvaničnici godinama ponavljali da aerodrom posluje odlično, da ostvaruje velike prihode, a tadašnji premijer Aleksandar Vučić je pre šest meseci [izjavio](#) da smo "sami u stanju da ulažemo u aerodrom".

Zbog toga je TS, nakon što je Vlada Srbije u februaru objavila javni poziv za 25-godišnju koncesiju, zatražila od Vlade i Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture da dostave koncesioni akt i studiju opravdanosti. Vlada na zahtev nije odgovorila, zbog čega je TS podnela urgenciju, a potom i tužbu Upravnom sudu.

Ministarstvo saobraćaja je 3. marta zahtev odbilo, navodeći da bi objavljivanjem ova dva dokumenta bili ugroženi vitalni interesi Republike Srbije.

TS je podnela žalbu Povereniku protiv ovog rešenja, ali je istovremeno suzila obim zahteva, tražeći da Ministarstvo dostavi samo one delove ovih dokumenata na osnovu kojih se može zaključiti da li je odabrani model koncesije za Srbiju povoljniji od alternativnih rešenja (nastavak rada na dosadašnji način, ulaganje sopstvenog kapitala ili sredstava iz kredita, prodaja aerodroma, drugi oblik JPP). Nakon što je Poverenik doneo rešenje po kome moraju da dostave tražene dokumente, iz Ministarstva je stigao novi odgovor - da oni uopšte nemaju ni koncesioni akt ni studiju, već su ti dokumenti u posedu vlade. Na novi zahtev TS, da dostave dokument na osnovu kojeg će se videti kako su od 3. marta do 24. aprila dokumenti izgubljeni ili premešteni iz poseda Ministarstva, stigao je odgovor da ih nikada nisu ni imali, a da su prethodno odbili da ih dostave zbog "mogućeg ugrožavanja vitalnih interesa".

I treći državni organ odbio je da postupi po zahtevu. Komisija za javno-privatno partnerstvo, koja je dala pozitivno mišljenje na "Predlog koncesionog akta za finansiranje, razvoj kroz izgradnju i rekonstrukciju, održavanje i upravljanje infrastrukturom AD Aerodroma Nikola Tesla Beograd i obavljanje delatnosti operatera aerodroma" nije odgovorila na zahtev da dostavi to mišljenje, zbog čega je TS podnela žalbu Povereniku.

TS naglašava da je pozitivno što je za ovu koncesiju raspisan javni konkurs, umesto da se, kao što je prethodnih godina bio čest slučaj, ugovori zaključuju na osnovu međudržavnih sporazuma, bez konkurencije i bez primene domaćih propisa, u konkretnom slučaju Zakona o JPP koji sadrži kvalitetne antikorupcijske mehanizme. Dobro je i što, prema dostupnim informacijama, postoji interesovanje više potencijalnih koncesionara. Nedopustivo je, međutim, da javnost nema uvid u dokument koji bi pokazao kakvi su planovi države Srbije za aerodrom i da li je koncesija zaista najbolji način da se taj cilj postigne.

Uz "zaveru ćutanja" državnih organa možemo se samo nadati da su svi koraci urađeni u skladu sa zakonom i "na slepo" verovati da će se zakon i u daljem postupku poštovati. Posebno kada se ima u vidu nedavna [izjava](#) tadašnjeg predsednika Vlade Aleksandra Vučića da "razmišlja o tome da Kinezima da u koncesiju deonicu autoputa do Crne Gore Požega-Boljare", ali da mu je "žao da to uradi, jer je Srbija sama finansirala izgradnju ostalog dela ovog važnog putnog pravca". Iz ove izjave date u fabrici čipsa, tokom predizborne kampanje, moglo se zaključiti da od svih mogućih stručnih i političkih tela, odluku o tome da li će biti koncesije i ko će je dobiti donosi jedan čovek, a presudni element za odluku jeste da li je premijeru žao ili ne nekih prethodnih ulaganja iz budžeta i kredita.

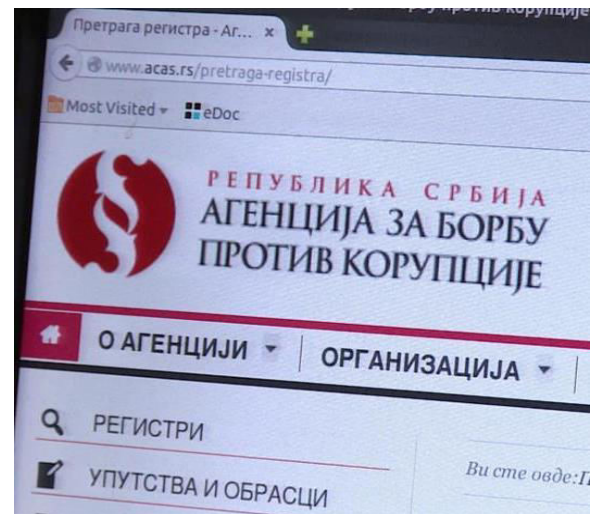
Dokumenti - zahtevi, žalbe, tužba - dostupni su na sajtu TS:

<http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/inicijative-i-analize-ts>

Odnos prema nezavisnim državnim organima

28. jun 2017.

Odnos prema nezavisnim državnim organima dobar je pokazatelj opšteg odnosa prema borbi protiv korupcije. Taj odnos se vidi, ne samo kroz povremene "ispade" i napade na račun ovih organa koji stižu od predstavnika izvršne ili zakonodavne vlasti, kroz odnos prema njihovim preporukama i godišnjim izveštajima, prema inicijativama i obavezama u vezi sa izmenom propisa koji regulišu njihov rad, prema izboru čelnih ljudi, već i kroz izveštavanje u vezi sa svim tim obavezama u procesu evropskih integracija.

U ovoj oblasti situacija je loša i Transparentnost Srbija predložila je kandidatkinji za premijera, ali i svim poslaničkim grupama, nekoliko hitnih mera, u okviru predloga koje smo nedavno dostavili.

Naime, imamo situaciju da parlament već tri godine ne razmatra na plenumu (a jedne godine čak je i skupštinski odbor propustio da utvrdi predlog) zaključke u vezi sa izveštajima o radu Državne revizorske institucije, Zaštitnika građana, Agencije za borbu protiv korupcije,

Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Istovremeno Vlada izveštava EU da se "uspešno realizuje" aktivnost koja je podrazumevala da se do kraja 2015. izmeni Zakon o Narodnoj skupštini i uvede obaveza vlade da izveštava o sprovođenju skupštinskih zaključaka povodom godišnjih izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije. To je obrazloženo time da skupštinski zaključci već obavezuju vladu, a da je vlada postupala u skladu sa njima. Iako je poslednji izveštaj Agencije usvojen 5. juna 2014. godine, a Vlada nikada nije izvestila o sprovođenju preporuka, iako ju je parlament tada na to obavezao.

Takođe, povodom aktivnosti koja je podrazumevala da Vlada stavlja na dnevni red sve izveštaje Saveta za borbu protiv korupcije, Uprave za javne nabavke, Komisije za prava ponuđača, Državne revizorske institucije, Agencije za privatizaciju, Narodne banke Srbije i finansijske inspekcije, konstatuje da je ova aktivnost "delimično realizovana" time što je vlada 29. maja 2015. prihvatila izveštaj o radu Agencije za privatizaciju za 2014. godinu.

Preporuka koju smo dostavili parlamentu i Ani Brnabić podrazumeva puno poštovanje i jačanje položaja nezavisnih državnih organa u borbi protiv korupcije.

Kao jedan od prvih zadataka, novi saziv Skupštine treba da temeljno razmotri godišnje izveštaje o radu Državne revizorske institucije, Zaštitnika građana, Agencije za borbu protiv korupcije, Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, za 2014, 2015 i 2016. godinu, da

obaveže Vladu da reši probleme na koje se u tim izveštajima ukazuje (npr. nepostupanje po obavezujućim rešenjima, nedovoljna ovlašćenja, neusaglašenost zakona).

Između ostalog, trebalo bi usvojiti i predloge izmena Zakona o Zaštitniku građana i Zakona o slobodnom pristupu informacijama koje je predložila Vlada još 2011. godine (ili na osnovu tih predloga što pre formulisati nove), izmeniti Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakon o finansiranju političkih aktivnosti i dopuniti Krivični zakonik krivičnim delima koja su sada u posebnim propisima (suprotno dobroj praksi), te uvođenjem krivičnog gonjenja za lica koja ometaju prikupljanje dokaza u postupcima koje vode ovi organi.

Propuštanje Skupštine da proveri poštovanje svojih zaključaka iz 2014, da donese zaključke povodom izveštaja nezavisnih organa 2015, da pozove na odgovornost članove Vlade koji nisu poštovali obavezujuća rešenja nezavisnih organa i da izabere nedostajuće članove odbora Agencije za borbu protiv korupcije negativno se odrazilo na ostvarivanje nadležnosti nezavisnih organa i nadzorne uloge Narodne skupštine.

TS je takođe preporučila da Vlada redovno razmatra izveštaje i preporuke svog Saveta za borbu protiv korupcije i da preduzima mere radi rešavanja problema na koje ti izveštaji ukazuju. Kada su izveštaji Saveta objavljeni, Vlada treba da javnosti predoči informacije o tome na koji način je postupila radi rešavanja sistemskih problema (npr. izmene propisa), rešavanja pojedinačnih problema (npr. ubrzanje ili zaustavljanje procedure, smena odgovornih rukovodilaca, inspeksijska kontrola, krivična prijava) ili dalje provere činjenica.

Reforma javnog sektora

30. jun 2017.

Preporuka Transparentnosti Srbija da se, umesto prilagođavanja broja ministarstava potrebama pojedinaca i partija, ustanovi šta su potrebe države, deo je šire preporuke u vezi sa reformom javnog sektora.

To je jedna od 15 preporuka koje smo nedavno dostavili poslaničkim grupama u parlamentu i kandidatkinji za premijera Ani Brnabić.

Reforma javnog sektora trebalo bi, prema mišljenju TS, da obuhvati i smanjenje **broja članova Vlade ali** i smanjenje ukupnog broja zaposlenih u javnom sektoru, koji je u velikoj meri posledica partijskog zapošljavanja, na broj koji je uporediv sa evropskim državama slične veličine ali i mogućnostima budžetskog finansiranja, pri čemu treba voditi računa o tome da ne budu ugrožene prioritetne aktivnosti javne uprave, javnih službi i javnih preduzeća.

Predložili smo i prestanak prakse **povećavanja javnog sektora** nepotrebnim izmeštanjem poslova državne uprave u javne agencije i organizacione oblike sa nejasnim pravnim statusom; sprovođenje **analiza potreba** u celoj javnoj upravi i **objavljivanje nalaza**; preispitivanje aktuelnih sistematizacija radnih mesta i njihovo **usklađivanje sa stvarnim potrebama** organa za ispunjenje zakonskih zadataka a ne sa zatečenim stanjem.

Neophodno je, smatra TS, i uvođenje **jasnih i objektivnih kriterijuma** za zapošljavanje i napredovanje, kao i ispitivanje stručnosti trenutno zaposlenih za poslove koje obavljaju; uvođenje mera za rešavanje sukoba interesa u javnim službama (zdravstvo, školstvo itd.), u organizacijama obaveznog socijalnog osiguranja (zdravstveni i penzijski fond, NSZ) i u javnim preduzećima i kontrola sprovođenja takvih mera u organima državne uprave, teritorijalne autonomije i lokalne samouprave.

Reforma treba da obuhvati i postavljanje rukovodstva javnih preduzeća i javnih službi **na osnovu sprovedenih konkursa** i kvaliteta predloženog programa rada; redovno razmatranje programa poslovanja javnih preduzeća i izveštaja o njihovoj realizaciji i dosledno sprovođenje zakonskih normi o odgovornosti direktora za neizvršenje programa i neobjavljivanje ovih dokumenata; jačanje organa koji vrše nadzor unutar izvršne vlasti, a naročito **budžetske inspekcije**.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo tri slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

Urgencije i tužbe

Dobili smo nekoliko pitanja u vezi sa zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja, upućenim na adrese četiri najviše institucije u Republici Srbiji, za koje je karakteristično da protiv njih nije moguće podneti žalbu zbog eventualnog nepostupanja po zahtevima. Građani i novinari koji su se javili, požalili su se da u nekoliko navrata, institucije na upućene zahteve nisu uopšte odgovorile. Naša organizacija već neko vreme pruža pomoć i savete prilikom upućivanja urgencija i eventualnih tužbi Upravnom sudu zbog ovakvih situacija. Najčešće situacije su da četiri najviše institucije u RS jednostavno ne postupaju, odnosno ignorišu upite u vezi sa pristupom informacijama. Na taj način se šalje loša poruka građanima i novinarima u vezi sa pristupom javnim podacima, a podstrek drugim institucijama da slede ove nepropisne primere.

Jagodina

Prema prispelim slučajevima, ove nedelje je među prijavama bio najaktuelniji pristup informacijama. Javila nam se novinarka iz Jagodine, u vezi sa dobijanjem informacija i dokumenata od organa i institucija. Prema usmenim navodima, podaci se jako teško pribavljaju, po zahtevima se veoma često ne postupa, a tvrdi se i da se diskreciono odlučuje o tome da li će se i u kojim slučajevima postupiti. Takođe, novinarka smatra da jagodinska gradska uprava ne postupa čak ni u skladu sa pozicijom na kojoj se nalazi prema LTI projektu koji sprovodi naša organizacija, naročito u delu koji se tiče pristupa informacijama. TS će pokušati da proveri šta se dešava u ovom i sličnim slučajevima u jagodinskim institucijama.

Komunalni policajci

Treći slučaj koji smo izdvojili odnosi se na postupanje komunalnih policajaca u nekoliko situacija u Beogradu. Građani koji su nam se požalili smatraju da "komunalci" selektivno primenjuju zakon u svojoj nadležnosti. Tvrde da su bili i svedoci i žrtve u nekoliko slučajeva kada su diskreciono izdvajani kao prekršioци, iako je u blizini bilo nekoliko sličnih slučajeva. Na te slučajeve policajci (u tim trenucima, a prema njihovim saznanjima i kasnije) nisu reagovali. Takođe ukazuju na česte slučajeve neprimerenog i grubog ponašanja, te nedostatak razumevanja i strpljenja da se u određenim situacijama reši nastali problem. TS će da pokuša da proveri postupanje u opisanim slučajevima, te da preko Savetovališta utvrdimo da li je bilo nezakonitog postupanja, i da li su podnosioci prijava u pravu.

Mediji

U službi jednog gospodara

NIN, Sandra Petrušić, 30. jun 2017.

Kada Skupština umesto kontrolnog organa izvršne vlasti postane njen sluga, onda se lančano uništi sve. U takvim okolnostima je verovatno iluzorno pitati da li će novi ombudsman biti neko sa integritetom i kredibilitetom ili poslušnik

Od kada smo dobili novog predsednika, baš nam se štošta izdešavalo kada je reč o ljudskim pravima. Legalizovane paravojne formacije poznatije kao obezbeđenje SNS-a malo su tukle novinare a malo građanima zabranjivale slobodu kretanja. Požar u Vinči je, po mišljenju stručnjaka, bio i te kako opasan po zdravlje ljudi, ali su nadležni organi zaboravili da nas precizno upute u problem. Održan je vanredni prajd ali bez prisustva poverenice za ravnopravnost koja je imala druge obaveze. Jedna od njih je nastup na nacionalnom servisu kako bi obavestila građane koliko je bila značajna druga Vučićeva inauguracija. U zatvorskoj bolnici je pod nerazjašnjenim okolnostima preminuo Milorad Nikolić koji se u zatočeništvu našao zbog SMS poruka u kojima baš i nije veličao lik i delo Aleksandra Vučića. A taj isti Vučić je izjavio da mu sole pamet o Savamali „oni koji su ubijali po Srbiji“. Tužilaštvo, naravno, nije podiglo optužnicu ni protiv svih tih brojnih ubica, niti protiv predsednika u slučaju da njegovi navodi nisu tačni.

Za sada, ali verovatno samo za sada, Vlada nije poput rumunske donela hitnu uredbu kojom bi dekriminalizovala zloupotrebu vlasti, a na pitanje da li bi to i kod nas moglo da izazove masovne proteste Zlatko Minić iz Transparentnosti Srbija je rekao: „U Rumuniji su nezavisna tela i tužilaštvo reagovali odmah na sporne uredbе, a ko bi u Srbiji reagovao kad bi se nešto slično desilo“? Pravo pitanje – ko? Da li tužilaštvo koje se pod naprednjačkom vlašću povuklo i iz života i iz pravde, bar kada su u pitanju predmeti koji nerviraju tu istu naprednjačku vlast, ili nezavisna kontrolna tela broje svoje poslednje dane. Konačno ističe mandat svima (v. d. zaštitnika građana i v. d. poverenika za informacije od javnog značaja) koji su se usuđivali da konstatuju kako se zarad autokratije sistemski uništavaju sve demokratske institucije u zemlji, dok su ostali kontrolni organi amputirani sukcesivno u poslednjih nekoliko godina.

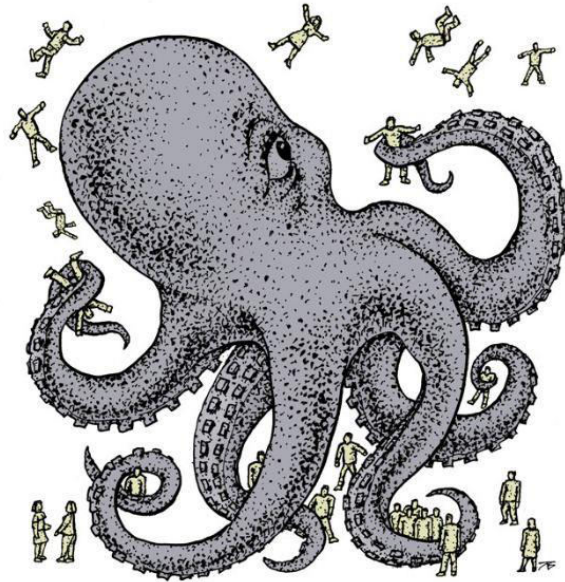

Savet za borbu protiv korupcije je sveden na pet članova iako bi trebalo da ih ima 13, a Vlada već dve godine odbija da s njima kontaktira iako joj oni uredno podnose izveštaje. Što se Agencije za borbu protiv korupcije tiče, situacija je još gora (u Savetu bar sede ljudi sa imenom i integritetom, koji podižu glas i upozoravaju na blokadu u kojoj su se našli) jer nema direktora, a Odbor nema ni kvorum za donošenje odluka. Uz to zakon o Agenciji, koji je obećan još 2013, nije donet i neće biti donet (iako je napisan i spreman) dok se, kako nam najavljuju, ne izabere novi direktor jer će „možda imati primedbe na sadašnji sadržaj“. Zvuči li to logično? Da nije možda praksa da se zakoni donose po želji funkcionera, pa se recimo čeka da se u škole postave stranački direktori pre nego što se usvoji zakon o obrazovanju.

У служби једног господара

Када Скупштина уместо контролног органа извршне власти постане њен слуга, онда се ланчано уништи све. У таквим околностима је вероватно илузорно питати да ли ће нови омбудсман бити неко са интегритетом и кредибилитетом или послушник.

To što je delegacija Evropske komisije, koja proverava napredak Srbije u poglavlju 23 - pravosuđe i ljudska prava, zatražila još u februaru od Srbije da odblokira rad nezavisnih tela koja se bore protiv korupcije, nije baš preterano potreslo vlast. Sada kada im korupcija više nije ljuti neprijatelj (u izvesnim slučajevima se pokazala i kao odličan saveznik koji pruža mnoge udobnosti i pogodnosti), odlučili su da ignorišu preporuke a da javnost zamlaćuju poluistinima plasiranim u podobnim medijima. Baš kao što je učinjeno i kada je u pitanju nedavno usvojena Rezolucija Evropskog parlamenta i kada je većina glasila prenela informaciju da je „EP usvojio Rezoluciju o Srbiji, kojom se pozdravlja napredak Srbije na putu evrointegracija i daje podrška za nove korake ka članstvu u EU“. I tačka. Gotovo nigde ni reči o tome da postoje problemi u pravosuđu, da je medijska situacija sve gora, da je neophodno rešiti slučaj Savamala i da se pozivaju zvaničnici Srbije da „ne optužuju i ne vrše politički neosnovane napade na ombudsmana“ i zajamče sredstvima i sistemskim okvirom rad svih nezavisnih tela i institucija Srbije.

To posebno isticanje ombudsmana u odnosu na ostale kontrolne organe bilo je posledica napada na Sašu Jankovića, s obzirom na to da su amandmani pisani još dok je bio na toj funkciji. S druge strane, vlast je tvrdila da nemaju ništa protiv institucije već „politikanta“ koji je valjda svih 10 godina sa tog radnog mesta vodio predsedničku kampanju.

Da li je baš tako? Recimo, ministar policije Nebojša Stefanović je odbio da postupi po preporukama zaštitnika građana u vezi sa Savamalom, izdavši neko nemušto obrazloženje o prioritetu tužilaštva i to što je Saša Janković bio sumnjiv tip, ili „lažni zaštitnik građana“ (iz istih razloga je i premijer prestao da se sastaje sa njim iako mu je to obaveza). Na pitanje da li se odnos promenio nakon ostavke Saše Jankovića i da li je policija konačno postupila po preporukama sada kada je tužilaštvo zbrinuto a kada je na čelu kancelarije zaštitnika drugi čovek, vršilac te dužnosti Miloš Janković odgovara: „Postojanje vladavine

prava podrazumeva međusobno uvažavanje nezavisnosti institucija i njihovih mandata. Ustav nalaže da se niko ne sme postaviti iznad Ustava i zakona, tako da saradnja institucija ne treba da zavisi od ličnih afiniteta, već treba da se ostvaruje onako kako je to propisano. Prošlo je isuviše vremena od događaja u Savamali. Ogromna, a potpuno nepotrebna i dalekosežna šteta za Srbiju je već napravljena. Nužno je da nadležni što pre i konačno dostave potpune i razložne odgovore na nalaze zaštitnika građana. Bilo čiji interes da je u pitanju i ma ko da je kriv“. Dakle, ništa se nije promenilo. V. d. zaštitnika građana radi sve one nepopularne stvari koje baš iritiraju naprednjake (preispitao je ulogu katastra u slučaju Savamale, otvorio postupak o smrti Milorada Nikolića i napada na novinare tokom prve inauguracije, zatražio relevantne podatke o zagađenosti vazduha u Beogradu...), a vlast ga ignoriše. Na koji način bi to moglo da se odrazi na evrointegracije objašnjava Maja Bobić, generalni sekretar Evropskog pokreta u Srbiji:

„Ne samo u izveštaju Evropskog parlamenta već i u izveštajima o napretku koji EU priprema svake godine, uvek se ponavlja isti set preporuka. Posebno kada su u pitanju nezavisna tela, zbog nedostatka političke volje da im dodeli odgovornost koja je zakonom propisana. Ti problemi nisu novi i tu je uvek postojala opstrukcija, ali u ovom trenutku je situacija dodatno otežana činjenicom da se bira novi ombudsman i da uskoro ističe mandat i povereniku. Njihov rad je direktno u interesu građana i mi kao društvo moramo da insistiramo na ispunjavanju uloge nezavisnih tela, a ako stvarno imamo nameru da uđemo u EU to ćemo morati pre ili kasnije da ispunimo. Međutim, EU se ne meša u pojedinačne slučajeve i nemoguće je da ona insistira na nekom kandidatu, ali apel civilnog društva i činjenica da je 80 organizacija podržalo kandidaturu Miloša Jankovića ima određenu težinu. Bojim se da se kod nas to uspešno ignoriše, da će vlast dokle god može istrajavati da se na takva mesta postave politički podobni ljudi, daleko prilagodljiviji od ovih koje imamo sada. Njih bira skupštinska većina, a suština problema je što mi nemamo Skupštinu u funkciji prvog i najvažnijeg kontrolnog organa već instituciju koja je u potpunosti instrumentalizovana i stavljena u službu izvršne vlasti“.

A da Skupština jeste i da će tek biti najveći problem i te kako smo imali priliku da se uverimo u prethodne tri godine kada nije raspravljano ne samo o izveštaju zaštitnika građana, već nijednog kontrolnog organa koji imamo, iako se radi o zakonskoj obavezi. Vladajući poslanici i njihova domaćica zadužena da im obezbedi ugodan dan u skupštinskoj sali nisu bili ni najmanje zainteresovani ne samo da čuju šta im spočitava „lažni zaštitnik građana“, već ni Agencija za borbu protiv korupcije (recimo u njenom izveštaju piše: „Izuzetno negativan trend neispunjavanja obaveza iz Akcionog plana za sprovođenje strategije protiv korupcije nastavljen je i u 2015. godini, sa čak 63 odsto nerealizovanih aktivnosti“ ili „Poverenik za informacije koji je baš naumio da ih podseti kako mu najveći deo radnog vremena odlazi na rešavanje pojedinačnih žalbi (3821) zbog nedobijanja informacija od organa vlasti“.

Naravno, brižna domaćica izvršne vlasti i njoj odanih poslanika Maja Gojković to nije predstavila na taj način. Na pitanje zašto izveštaji nisu razmatrani u protekle dve godine rekla je da ga je prošle godine „podneo kandidat za predsednika države“ (u trenutku kada nismo imali ni izbore ni kandidate) a valjda su svi ostali kontrolni organi morali da padnu kao kolateralna šteta „drskosti“ jednog od njih. A što se trenutnih izveštaja tiče, dobacila nam je sledeće: „Neće biti razloga da ne postupimo po proceduri, da prvo nadležni odbori kažu svoje mišljenje, zatim da pristupimo i izboru novog zaštitnika građana, a onda da raspravimo o sadržajima svih izveštaja“, uz podsećanje da u ovom trenutku nemamo ombudsmana, nego nekoga ko obavlja tu dužnost.

U ovom trenutku imamo v. d. ombudsmana koji je radio na izveštaju koji se već nalazi u Skupštini i bilo bi vrlo logično da ga predstavlja on. Takođe imamo v. d. ombudsmana koga je preko 80 organizacija civilnog društva predložilo za to radno mesto uz obrazloženje da je kao zamenik zaštitnika građana učestvovao u izgradnji institucije i onoga što je ona danas - kredibilna i nezavisna i kao takva prepoznata među građanima Srbije, ali u međunarodnim okvirima. Uostalom i zakon propisuje da na tom radnom mestu mora biti neko ko ima najmanje 10 godina iskustva na pravnim poslovima koji su od značaja za obavljanje poslova iz nadležnosti zaštitnika građana, koji poseduje visoke moralne i stručne kvalitete i ima zapaženo iskustvo u zaštiti prava građana. I ko mora biti nezavisan.

„Sigurno ćemo i mi naći takvog nekog“, otprilike je zvučalo ono što je izjavio predsednik Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo Đorđe Komlenski, uz napomenu da će ga imenovati tek nakon dogovora u vladajućoj koaliciji. Zna se valjda gde se nezavisnost i integritet ustanovljavaju. Nezvanično, ti talenti su već otkriveni kod dva moguća kandidata: Nenada Vujića, direktora Pravosudne akademije i aktuelne poverenice za ravnopravnost Brankice Janković. Na pitanje šta možemo da očekujemo ako vlast sprovede čak i to, direktorka Centra za kulturnu dekontaminaciju Borka Pavićević kaže: „Jedini simbol prave nezavisnosti bili su kancelarija zaštitnika građana i kancelarija poverenika za informacije od javnog značaja. Broj građana koji se njima obraćao i koji je od njih tražio pomoć je dokaz koliko su se ta dva organa emancipovala i postavila kao mesto gde se rešavaju svi oni problemi koji na drugi način ne mogu da budu rešeni. Ako je toliki broj organizacija civilnog društva potpisao predlog za Miloša Jankovića, onda zaista ne vidim da postoji prostor za drugi puno obezvređlog. Izbor poslušnika bi potpuno obezvređio značaj te institucije i dokazao da se sve mora uklopiti u opštu vladavinu samo jedne stranke. Tlučivanja građana i izgledalo bi odlučivanja građana i izgledalo bi kao izmicanje tepiha ispod svih. Imam utisak da oni postavljaju svoj crveni tepih i da na njih prebacuju svoje ljude koje su isto tako obojili“.

Nažalost, prostor za drugi predlog i te kako postoji u situaciji kada Narodna skupština prestane da bude narodna i umesto kontrolnog organa izvršne vlasti postane njen sluga.

